

in nationalen nood met *alle* partijen, toen sloeg Ebert toe, al wás de verleiding groot, om door onthouding de *débaclé* onvermijdelijk te maken.

Toen het te laat bleek, de revolutie uitbarstte en als een bliksemvlam over heel Duitschland sloeg; toen de kronen rolden over de straat; toen de anarchie dreigde en er groote kans was, dat het Duitsche volk in één vreeselijken duivelsbrand zijn overgeschoten kracht verteren zou. . . .

Toen stelde Ebert mee zich aan 't hoofd der beweging en leidde haar, en dát is zijn aller grootste verdienste geweest, in richtige banen terug.

De oproergeest, van rechts en links, werd bedwongen. De Nationale Vergadering kwam bijeen.

Een nieuwe Grondwet werd voor 't Rijk vastgesteld.

En Ebert, tot „voorloopig” president gekozen, liet zich vinden voor den hoogsten post des Rijks en 't moet eerlijk erkend, de zadelmakersleerling van voorheen, heeft zich op de plaats der vroegere Hohenzollern weten te handhaven, zoodat binnen- en buitenland hem de hulde bracht, waarop de eerste dienaar van den Staat aanspraak heeft.

Daarvoor heeft God hem willen gebruiken.

En dát kan door ons, naar den regel hierboven genoemd, ook als zijn menschenlijke verdienste, éérsť jegens zijn vaderland, daarna óók tegenover de „landen rondom” met dankbaarheid worden erkend.

Maar bovenal prijzen we toch gelukkig den staatsman, die niet slechts door den Heere wordt gebruikt, doch die op gebogen knieën heeft leeren vragen: „Heere, wat wilt Gij, dat ik ook in het publieke en staatkundige leven doen zal?”

P. BR.

HJALMAR BRANTING †

Reeds geruimen tijd was de Zweedsche staatsman Hjalmar Branting sukkelend, werd telkens het ergste gevreesd. Totdat 24 Februari j.l. het einde kwam. Branting was een sociaal-democraat, van den hoofdschedel af tot de voetzool toe!

Man van de taktiek en 't compromis, ja! — Maar óók de man van onwankelbare beginseltrouw, die terecht door de internationale sociaal-democratie als een harer gróósten wordt betreurd.

Soms zagen we 't ánders voorgesteld.

Omdat Branting niet zelden, waar hij 't volle pond niet krijgen kon, zich voorhands met het halve tevreden stelde; omdat hij er vaak de voorkeur aan gaf, door samenwerking slechts een déél van den weg af te leggen, in plaats van in eenzame treurnis over tekort aan *eigen* kracht, bij 't *begin* van den weg te blijven nederzitten, — werd hij zélf door geestverwanten wel eens voor beginselslap aangezien.

Niets was minder waar.

Indien ooit in zijn leven de omstandigheden en de mentaliteit des volks op een gegeven oogenblik ten gunste van de socialistische idee hadden samengewerkt, hij zou als bij ons Troelstra, met éven groote blijdschap, een, de grenzen des lands genaderde, Revolutie hebben binnengehaald!

Maar Branting was staatsman, geen utopist.

Hij vroeg zich af, wikte en woog, bij elke nieuwe situatie, wát méér voor zijn beginselen beloofde: oppositie over de gansche linie óf deelname aan de Regeering op een „min of meer” socialistisch program.

En bood het laatste, naar zijn meening de beste kans, dan legde hij ook al zijn persoonlijk overwicht en zijn groot gezag in de schaal, om zijn partij in *die* richting te doen medegaan.

Voor de partij is zulk een figuur een bron van kracht, maar voor hen, die de beginselen der sociaal-democratie

verwerpen, is zoo iemand de meest te duchten tegenstander. Juist omdat hij als 't moet met slechts kleine „schokken,” ja langs „lijnen van geleidelijkheid,” den „Wagen van Staat” brengt in 't socialistische spoor.

Tusschen hem en Troelstra zijn punten van overeenkomst. 't Is dan ook niet zonder reden, dat deze laatste op zijn ziekbed nog naar de pen greep, om in een warm gesteld artikel te getuigen van 't geen Branting, zijn vriend, voor de internationale sociaal-democratie is geweest.

Beiden zijn ze afkomstig uit de kringen der „bourgeoisie.”

Branting was zelfs van moederszijde van adellijke afkomst, waarin hij dus Troelstra overtrof óf bij hem ten achter stond. . . . welke van beide uitdrukkingen de juiste is, moeten de socialistische wetgeleerden maar uitmaken!

Beiden genoten een goede opvoeding. Eerst voorbereidend, later academisch eindonderwijs.

Beiden werden ze, kort ná de voltooiing hunner studiën, overtuigde aanhangers van het parlementaire socialisme, dat toen in beider vaderland nog in de windselen lag, — Troelstra echter in „arm Friesland” zelf, Branting tijdens een groote buitenlandsche reis.

Beiden hebben ze elk in hun eigen land hun partij, door trouwe helpers bijgestaan, van den grond af moeten opbouwen. Maar Branting heeft het daarin verder kunnen brengen dan Troelstra.

Die bracht het nog niet tot de 25 procent van wie bij Algemeen Stemrecht aan de bus kwamen, — in Zweden werd de helft niet ten volle bereikt, maar 't houdt er toch om en Branting nam tot driemaal toe zitting, 't zij in een zuiver socialistisch, 't zij in een „gemengd” kabinet met socialistische signatuur.

Beiden hanteerden ze als eerste en krachtigste wapen de *pers.* Vonden 't niet beneden zich, om met een weekblad te beginnen, dat weldra tot een invloedrijk dagblad werd opgevoerd.

Ze waren beiden in hun land de eerste vertegenwoordiger hunner partij in het Parlement en beider *grote* strijd was daar de verovering van het Algemeen Stemrecht.

En ongeveer tegelijkertijd, in de laatste periode hunner werkzaamheid, bewogen zij zich 't meest en het liefst op internationaal terrein.

Daarbij echter had Branting veel op Troelstra vóór; zélf op 't enger terrein der sociaal-democratie.

Branting was tijdens den oorlog, zij 't dan op gematigde wijze pro-Entente geweest; van Troelstra werd gezegd en geloofd, en er waren redenen voor, dat zijn sympathieën meer voor Duitschland waren.

Dat gaf natuurlijk een groot verschil.

Bij hen, die na den oorlog in Europa als machthebbers de lakens uitdeelden, had Brantings naam een goeden klank. Vooral in de kringen van den Volkenbond.

Geen vergadering, of hij wás er en zijn woord had groot gezag; de laatste jaren was hij dan ook lid van den Raad van dien Bond en als zoodanig heeft hij b.v. meê weten te bereiken, dat het Mesopotamisch geschil tusschen Engeland en Turkije niet met de wapenen uitgevocht werd.

Te zeggen, dat „internationale arbitrage” zijn stokpaardje was, zou onjuist zijn, — het was zijn levensideaal en als gevolg daarvan: internationale ontwapening, waarbij hij nooit voor éénzijdige ontwapening van één enkel volk heeft gepleit.

En hier ligt weer de breuk tusschen hem en ons.

Evengoed als op 't terrein der binnenlandsche staatkunde. *Zijn* ideaal heeft geen werkelijkheidsgrond.

Hij rekent met den mensch, zij 't dan met den „toekomst-mensch,” zoodals hij hier op aarde *niet* is en ook *nooit* worden zal.

Met een mensch, die *goed* is en slechts *naastenliefde* kent, die geen Verlosser, doch slechts zelfvolmaking noodig heeft, — op „vermolmden palen” wilde ook hij oprichten een grootsche toekomst-maatschappij.

De vreeselijke misrekening der sociaal-democratie.

P. BR.